

Nr 38.

Av herr **Granström**, om förläggning av fortsättnings-
skolans undervisningstid till ett läsår.

I nu gällande bestämmelser för utfående av statsbidrag till fortsättningsskolor är fäst som villkor för detta, att fortsättningsskoleundervisningen skall omfatta minst trehundrasextio timmar och fördelas på minst två årskurser förlagda till olika läsår och kalenderår.

Avsikten med denna anordning är tydligen, vilket också mer än en gång utsagts, det från pedagogisk synpunkt önskvärda, att lärjungen så länge som möjligt må stanna under lärarens personliga tillsyn, fostran och ledning. Det kan emellertid starkt ifrågasättas, huruvida det avsedda ändamålet uppnås eller om icke genom denna anordning uppstå olägenheter, som äro betydelsefullare än de avsedda fördelarna.

Den tid, varunder lärjungarna vid undervisningen stå under lärarens direkta påverkan, är mycket kort — cirka $\frac{1}{10}$ av de två levnadsår det här är fråga om — och intrycken från annat håll äro starka och kanske gående i rakt motsatt riktning. Att lärjungen formellt står under lärarens ledning torde ej kunna förebygga, att dessa påverkningar göra sig gällande. Ännu starkare blir denna påverkan, om med den förenas direkt olust och motvilja för deltagande i fortsättningsskolans arbete. »Den hund, som drives till skogs, biter ej många harar.» En intresserad lärare torde alltid kunna finna utvägar att stå i kontakt med sina lärjungar, även om dessa icke äro bundna av skolplikt.

Däremot torde det vara ovederläggligt, att den obligatoriska skolgången i fortsättningsskolans *andra läsår* lägger stora hinder i vägen för lärjungarnas möjlighet att övergå till praktisk verksamhet och finna sin utkomst i livet. De äro då i regel fyllda 15 år. Jordbrukarnes barn behövas för att biträda vid arbetet i hemmet, i all synnerhet är detta förhållandet i småbrukarehemmen. Många, gossar som flickor, måste se sig om efter en plats, och därest en förmånlig sådan erhålles, så kan den kanske ej behållas för deltagandet i det andra läsårets kurs. Eller också hindras erhållandet av plats genom den föreliggande fortsättningsskolekursen. Sådant föder olust och förtager möjligheten att undervisningen skall lämna ett gott resultat. Ja, det finnes exempel på att formlig obstruktion förekommit.

En avsevärd del av de olägenheter, som det andra undervisningsåret i fortsättningsskolan medför, skulle kunna avlyftas utan att undervisningens innehåll behöfde inskränkas, om fortsättningsskoleundervisningen — med lärjungarna fortfarande fördelade i två klasser och med motsvarande kurser — finge i sin helhet förläggas till närmast på avgången

från den egentliga folkskolan följande läsår. Då läsåret numera i de flesta skolor torde börja 1 juli, skulle i så fall första kursen komma att förläggas till hösten och den andra kursen till därpå följande vår, och lärjungarna sålunda bliva lediga från skolgång det kalenderår, varunder de fylla 14 år. Även med här föreslagna anordning skulle fortsättningsskolan fortfarande kunna anordnas som dag- eller aftonskola eller som kombinerad dag- och aftonskola. Givetvis skulle skolans myndigheter fortfarande få använda de andra organisationsformer, som finnas angivna; till dessa skulle endast läggas här föreslagna att användas, där den visade sig fördelaktig.

Den invändning kan göras mot här föreslagna anordning, att vid dess användande det skulle bliva svårare att anskaffa behöfliga lärarekrafter. Folkskolans lärarekrafter skulle på grund av i folkskola och slöjdskola upptagen tid ej ha tid att också undervisa i fortsättningsskolan. För min del kan jag ej finna en sådan invändning bärande. I skolor med mindre barnantal torde den mindre betungande undervisningen bereda läraren möjlighet att även undervisa i fortsättningsskolan. Och i skolor med flera lärare kan frågan säkerligen lösas genom lämplig fördelning av arbetet mellan de olika lärarne. Slutligen finnes ingenstädes stadgat, att lärare i fortsättningsskola skall vara lärare i folkskola. Det kan mycket väl vara annan av kungl. skolöverstyrelsen såsom kompetent förklarad undervisare. Och sådana förhållandena nu äro, torde det icke möta allt för stora svårigheter att finna sådana undervisare, om folkskolans lärarepersonal ej kan åtaga sig.

Då det synes mig nödvändigt till förtagande av den impopularitet, som mångenstädes möter fortsättningsskolan och som framträder såväl i stad som på landsbygd, att fortsättningsskolan får en så praktisk anordning som möjligt och sådan, att den icke lägger hinder i vägen för lärjungarnas införande i det praktiska arbetet, och då jag trots mig finna en möjlighet härtill i den nu föreslagna anordningen, så har jag vågat framlägga förslaget till riksdagens prövning. Jag är visserligen fullt medveten om, att fortsättningsskolans hela anordning är föremål för utredning, men anser, att vad som föreslås ej föregriper denna utredning utan kan genast medgivas i avvaktan på resultatet av denna utredning. Och det förefaller som om det vore önskvärt att så fort som möjligt något göres.

Jag tillåter mig därför hemställa,

att riksdagen ville besluta medgiva, att statsbidraget till fortsättningsskola jämväl må utgå under den förutsättning, att fortsättningsskolans hela undervisningstid, 360 undervisningstimmar, förlägges till ett läsår i enlighet med här ovan framställda förslag.

Stockholm den 17 januari 1930.

A. J. Granström.